

ХУЛОСАИ НИҲОИИ

шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-059 назди Институту масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
чиҳати химояи диссертатсиҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори
фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзадӣ илм

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори шӯрои диссертатсионӣ аз 8 декабри соли 2022 суратчаласаи № 6-2

Барои сазовор донистани Муродов Парвиз Худойдодович, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия.

Диссертатсияи Муродов Парвиз Худойдодович дар мавзӯи: «Хусусиятҳои гидрохимиявии захираҳои оби ҳавзаи дарёи Варзоб», аз рӯи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия ба химоя 22.09.2022 қабул карда шуд, суратчаласаи №2-2 Шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-059 назди Институту масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон бо нишонаи 734042, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кучаи Айни, 14А. (фармоиши КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №192/шд аз 01.07.2022).

Довталаби дараҷаи илмӣ Муродов Парвиз Худойдодович 23 декабри соли 1986 дар ноҳияи Абдурахмони Ҷомии Вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст.

Унвонҷӯ Муродов Парвиз Худойдодович соли 2010 Донишгоҳи техникӣ Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимиро бо ихтисоси «Муҳандис-соҳмонтчӣ» хатм намудааст, ДТО №0062390.

Дар айни ҳол Муродов Парвиз Худойдодович дар вазифаи муаллими калони кафедраи системаҳои таъмини об, газу гармӣ ва ҳавотозакунӣ Донишгоҳи техникӣ Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ кор мекунад.

Диссертатсия дар Институту масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва Донишгоҳи техникӣ Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ:

- доктори илмҳои техникӣ, дотсент, Амирзода Ориф Ҳамид, Институту масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, директор.

Муқарризони расмӣ:

- Назаров Холмурод Марипович, доктори илмҳои техникӣ, профессор, филиали Агентии амнияти химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва радиатсионии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, директор;

- Шарифов Гул Ваҳобович, номзоди илмҳои геология ва минерология, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, кафедраи гидрогеология ва геологияи муҳандисӣ, иҷрокунандаи вазифаи дотсенти кафедра.

Муқарризони расмӣ зикргардида ба диссертатсия тақризи мусбат додаанд.

Муассисаи пешбар: Донишкадаи куҳию металлургии Тоҷикистон дар ҳулосаи мусбат додашудаи муассиса, ки аз тарафи раиси ҷаласа, мудирӣ кафедраи экологияи Донишкадаи куҳию металлургии Тоҷикистон, номзади илмҳои техникӣ Ҳочибоев Д.Д., эксперт ва омодакунандаи лоиҳаи тақриз, доктори илмҳои техникӣ, профессори кафедраи экологияи Донишкадаи куҳию металлургии Тоҷикистон Розиков З.А. ва котиби ҷаласа, номзади илмҳои техникӣ, дотсенти кафедраи экологияи Донишкадаи куҳию металлургии Тоҷикистон Ҳочиён М.Қ. ба имзо расидааст ва аз ҷониби ректори Донишкадаи куҳию металлургии Тоҷикистон, н.и.и., дотсент Маҳмадалӣ Б.Н. тасдиқ шудааст.

Диссертатсияи Муродов Парвиз Худойдодович дар мавзӯи: *«Хусусиятҳои гидрохимиявии захираҳои оби ҳавзаи дарёи Варзоб»* кори илмӣ ба анҷом расонидашуда буда, он ба талаботҳои низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №267 аз 30.06.2021 с. тасдиқ шудааст, мувофиқат менамояд.

Унвонҷӯ дорои 29 корҳои илмӣ, аз ҷумла 5 кори илмӣ дар нашрияҳои аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда, 3 кори илмӣ ба нашрияҳои илмӣ индексатсияшудаи низоми "РИНС" дохил мешаванд. Инчунин унвонҷӯ 1 китоби дарсӣ ва 4 дастури методӣ ба нашр расонидааст. Унвонҷӯ ҳаммуаллифи 1 адад патенти хурди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ихтирооти "Дастгоҳи обгирӣ-тозакунии барои обҳои табиӣ тирагашон баланд" № ТҶ-999 аз 3 июни соли 2019 мебошад.

Навгонии кори илмӣ:

- Омилҳои ташаккулёбии ва тағйирёбии фазой-замонии маҷрои дарё дар тамоми ҳудуди ҳавзаи дарёи Варзоб мавриди омӯзиш қарор гирифтанд;
- Қонуниятҳои тағйирёбии маҷрои ҳавзаи дарёи Варзоб дар асоси маълумотҳои бисёрсолаи оморӣ муайян карда шудааст;
- Қонуниятҳои тақсмоти фазоии маҷрои ҳавзаи дарёи Варзоб муқаррар карда шудааст;
- Тағйироти эҳтимолии иқлимии маҷрои ҳавзаи дарёи Варзоб омӯхта ва баҳогузорӣ карда шуданд;
- Нишондиҳандаҳои сифати оби дарёи Варзоб муайян карда шуданд;
- Оид ба истифодаи оқилонаи оби дарёи Варзоб тавсияҳо дода шудаанд.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар маҷаллаҳои зерин ба нашр расидаанд:

Мақолаҳо дар маҷаллаҳои, аз ҷониби КОА назди Президенти ҶТ тавсияшуда:

1. Муродов П.Х. Интегральная оценка качества воды реки Варзоб / О.Х. Амиров, Ш.К. Шарипов, П.Х. Муродов, Б.Р. Бокиев, З.В. Кобулиев // Политехнический вестник. – Душанбе, ТТУ, №3(43). - 2018.- С.90-92.

2. Муродов П.Х. Повышение эффективности работы сооружений водоподготовки на очистной станции самотечного водопровода (ОССВ) города Душанбе / Б.Х. Бадавлатова, П.Х. Муродов, О.Х. Амирзода, З.В. Кобулиев // Политехнический вестник серия: инженерные исследования (научно-технический журнал). - 2020. - Выпуск №3(51).-С.122-129.

3. Муродов П.Х. Инвестиции в развитии систем водоснабжения и водоотведения города Душанбе / П.Х. Муродов, Ш.С. Бобоева, О.Х. Амирзода, З.В. Кобулиев, Г.К. Хакимов // Политехнический вестник серия: инженерные исследования (научно-технический журнал). -2020. - Выпуск №3(51). -С.142-145.

4. Муродов П.Х. Водоснабжение, водоотведение и экология в бассейне реки Варзоб / П.Х. Муродов, Г.К. Хакимов, З.А. Набиев, К. Зиёзода // Вестник ТУТ №2, 2020. -С40-47.

5. Муродов П.Х. Баҳодиҳии тағйирёбии иқлим ва таъсири он дар ҳавзаи дарёи Варзоб / П.Х. Муродов, // Паёми Донишгоҳи технологӣ № 3(46) 2021. -С.82-87.

Ба автореферати диссертатсия 4 тақризи мусбат ворид шуд:

1. Аз дотсенти кафедраи экология ва ҳифзи табиати МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров”, номзади илмҳои кишоварзӣ Собиров М.С. Тақриз мусбӣ мебошад, инчунин эродҳои зеринро дорад:

- новобаста аз сатҳи ҳуби илмӣ натиҷаҳои тадқиқоти пешниҳодшуда муаллифи диссертатсияро мебоист таъминоти хусусияти масрафи обро дар муқоиса бо ҷараёнҳои дарёҳои дигари минтақа муайян намояд. Вале, муаллиф ин ҷараёнро ҳамчун натиҷаҳои таҳлили маълумотҳои омории пешниҳод намудааст, ки воқеияти ҳолро инъикос карда наметавонад;

- муаллифи диссертатсияро мебоист, ки натиҷаҳои тадқиқотро дар барномаҳои фаъолияти корхонаи обтаъминкунӣ ҷорӣ намояд, ки боиси баландравии самаранокӣ ва аҳамияти тадқиқоти мазкур мегардид.

2. Аз номзади илмҳои химия, дотсент, мудир кафедраи химияи умумӣ ва ғайриорганикии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ Зоиров Ҳ.А. Тақриз мусбӣ мебошад, инчунин эродҳои зеринро дорад:

- дар автореферат оид ба натиҷаи таҳқиқотҳои гузаронидашудаи муаллиф дар бораи муайян намудани нишондиҳандаҳои сифати оби ҳавзаи дарёи Варзоб тариқи таҳлили физикӣ-химиявӣ ва бактериялогӣ оварда нашудааст;

- матни автореферати рисола аз ҳатогиҳои имлоӣ ва техникӣ очиз нест.

3. Аз номзади илмҳои геология ва минералогия, Директори Муассисаи давлатии “Маркази илмӣ тадқиқотии ҳифзи захираҳои об”-и Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Саидзода С.М. Тақриз мусбӣ мебошад, инчунин эродҳои зеринро дорад:

- дар автореферат калима ва ибораҳои кӯтоҳшуда (аббревиатура) мавриди истифодаи зиёд қарор гирифтаанд, ки он фаҳмиши матни авторефератро ҳалалдор мегардонад. Ба назари мо ҳуб мебуд, хусусан дар автореферати диссертатсия аз он ба қадри имкон даст кашид. Чунки дар автореферат ба монанди матни асосии диссертатсия, дар аввал қисмати “Калима ва ибораҳои кӯтоҳкардашуда” пешбинӣ нагардидааст;

- дар автореферати диссертатсия оид ба натиҷаҳои таҳлили изотопии оби ҳавзаи дарёи Варзоб номуайян аст. Мувофиқи мақсад мебуд, агар дар як ҷумла натиҷаи ниҳони таҳлили изотопӣ нишон дода мешуд.

4. Аз сарходими илмий Шӯбаи география ва зондкунории фосилавии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, номзоди илмҳои геология ва минералогия, дотсент Ниезов А.С. Тақриз мусбӣ мебошад, инчунин эродҳои зеринро дорад:

- дар сах. 106 ба қатори 10 металлҳои захролуд (дурусттараш – металлҳои захролудкунанда ё захрнок) полуметаллҳо *As* ва *Sb* низ омадаанд, ки шояд ҳатогии тасодуфӣ механикӣ бошад. Дар номгӯи элементҳо низ чунин ҳатогии тасодуфӣ омадааст: ториум ба ҷойи торий (сах. 64);

- дар амсиласозии сифати об дар дараҷаҳои гуногуни ифлосшавӣ (сах. 60-63) якҷанд амсилаҳои маъмул номбар шуда муаллиф дар қатори онҳо мухтасар раванди реаератсияро амсиласозӣ намудааст (сах. 63). То андозае маълум аст, реаератсия раванди гардиши дубораи ҳаво бо мақсади афзудани миқдори оксигени ҳалшуда буда, бевосита ба мавзӯи таҳқиқшаванди муаллиф алоқамандӣ надорад. Амсиласозӣ амалест пурпечутоб ва беҳтар мебуд, ки диссертант амсилаи мувофиқтареро интихоб мекард.

Шӯрои диссертатсионӣ кайд мекунад, ки натиҷаҳои мувофиқтарини ба даст овардаи унвонҷӯ чунинанд:

- муқаррар карда шудааст, ки сифати об дар ҳавзаи дарё ба тамоми талаботҳои меёрӣ, аз ҷумла барои обтаъминкунӣ ҷавобгӯ мебошад. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқот муайян карда шуд, ки оби ҳавзаи дарёи Варзоб ба обҳои камминерализатсияшуда тааллуқ доранд;

- муқаррар карда шуд, ки дар оби ҳавзаи дарёи Варзоб микроэлементҳои захролуд, биогенӣ ва миқдоран ками заминӣ нобаробар тақсим шудаанд;

- муайян карда шуд, ки концентратсияи аз ҳама баланди микроэлементҳои захролуд, аз ҷумла уран барои оби дарёи Оби Чаппаи шохоби дарёи Варзоб бо таркиби унсурҳои захролуд нисбат ба нишондиҳандаҳои коэффитсиенти ҳадди имконпазир (КҲИ) кам хос аст. Ҳамзамон, дар нуқтаҳои алоҳида таркиби арсен ва сурма нисбат ба КҲИ аз 2 то 5 маротиба камтар аст ва боқимондаи унсурҳо хеле камтаранд;

- муайян карда шуд, ки тақсимооти металлҳои ҳалшуда дар оби дарёи Варзоб, инчунин тавсифи физикию химиявии об аз хусусиятҳои гидрогеохимиявии шохобҳои ҳавзаи дарё вобастагӣ дорад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот.

- арзёбии хусусиятҳои хоси нишондиҳандаҳои гидрохимиявии сифати оби ҳавзаи дарёи Варзоб пешниҳод гардид;

- қонуниятҳои асосии афзалиятноки тақсимооти микроэлементҳо дар оби ҳавзаи дарёи Варзоб муайян карда шуд;

- хусусиятҳои изотопии оби ҳавзаи дарёи Варзоб муайян карда шуд;

- баҳодиҳии самаранокии иқтисодии истифодаи ҳавзаи дарёи Варзоб бо мақсади обтаъминкунӣ гузаронида шуд;

- тавсияҳо оид ба истифодаи оқилонаи оби ҳавзаи дарёи Варзоб таҳия карда шуданд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳо.

Натиҷаҳои асосии кори диссертатсионӣ татбиқи амалӣ карда шуданд:

- дар Хадамоти назорати давлатии санитарӣ-эпидемиологии Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми меъёрикунонии сифати оби нӯшокӣ. Натиҷаҳои таҳқиқот ҳангоми истифодаи Қоидаҳои нишондиҳандаҳои назоратшавандаи сифати оби нӯшокӣ ва таҳияи барномаи кории назорати истехсолии сифати об истифода мешаванд;

- ҳангоми таҳқиқотҳои гуногун барои ташкили пойгоҳҳои ахбороти гидрологӣ ва гидрохимиявӣ;

- ҳангоми таҳияи модулҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти олӣ аз ҷанҳои "Обтаъминкунӣ", "Гидрологияи хушкӣ", "Экология ва муҳити зист", "Химияи об", "Минералогия", "Об, санитария ва гигиена" ва ғайраҳо.

Саҳми шахсии муаллиф аз интиҳоби самти таҳқиқот, гузоштани вазифаҳо ва роҳҳои ҳалли онҳо иборат мебошад. Муаллиф дар муҳокимаи натиҷаҳои бадастомада, омода сохтани мавод барои чоп бевосита иштирок кардааст. Таҳияи хулосаҳои асосии рисолаи диссертатсионӣ дар якҷоягӣ бо роҳбари илмӣ гузаронида шудааст.

Муқаррарот, хулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ дар кори диссертатсионӣ таҳияшуда асоснок мебошанд, мундариҷаи кори илмиро объективона инъикос меkunанд ва бо миқдори зиёди маълумотҳои таҷрибавӣ, натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ, ки шахсан муаллиф ба даст овардааст ва таҳлили муфассал шудааст, мавҷуд мебошанд.

Дар ҷаласаи 8 декабри соли 2022 Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-059 қарор қабул кард, ки ба Муродов Парвиз Худойдодович унвони номзоди илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-059 10 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 3 нафар аз рӯи ихтисоси рисолаи дифоъшаванда 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия, ки дар воҳӯрӣ аз - 10 шахсоне, ки аъзои Шӯро мебошанд, овоз доданд: "ҷонибдор" - 10, "зид" - нест, "бюллетенҳои беэътибор" - нест.

Раисикунанда,

муовини раиси шӯрои диссертатсионӣ

Фазылов А.Р.

Котиби шӯрои диссертатсионӣ

Қодиров А.С.

8 декабри соли 2022

